

Giáo phận San Bernardino
GIÁO XỨ ĐỨC MẸ HY VỌNG
Cộng đoàn các Thánh Tử Đạo Việt Nam

CẨM NANG
THỪA TÁC VIÊN LỜI CHÚA
TRONG THÁNH LỄ

theo hướng dẫn của
Quy chế Tổng quát Sách Lễ Rôma, 2002
Ủy ban Phụng tự, Hội đồng Giám mục Việt Nam dịch, 2009

1. NHỮNG NGUYÊN TẮC CĂN BẢN

- 1.1. Công bố Lời Chúa trong các Thánh Lễ là ơn gọi thiêng liêng dẫn thân làm ngôn sứ rao truyền Tin Mừng.
- 1.2. **Thừa tác viên Lời Chúa** là người thi hành tác vụ công bố Lời Chúa qua các Bài đọc trong Thánh Lễ. Đây là một ơn gọi được Thiên Chúa kêu mời dành cho những người có tố chất và khả năng nói và đọc trước công chúng. Họ có sứ mạng làm cho Thiên Chúa hiện diện đối với cộng đoàn trong phần Phụng vụ Lời Chúa.
- 1.3. Thừa tác viên Lời Chúa cần hiểu và tin rằng họ đang thi hành một **thừa tác vụ hiện diện và hiệp thông đích thực**. Họ phải tin nhận rằng Chúa đang hành động và hiện diện trong cộng đoàn qua việc họ công bố Lời Chúa, rằng Chúa ước mong nói và được lắng nghe qua lời Kinh thánh mà họ công bố. Đó là Lời Chúa đang nói với cộng đoàn này, ở đây và lúc này, và mỗi thành viên trong cộng đoàn được mời gọi lắng nghe và đáp lại Lời Chúa trong hôm nay, tuần này, và những tuần tới.
- 1.4. Bằng những lời kết thúc bài đọc: **Đó là Lời Chúa**, Thừa tác viên Lời Chúa mời gọi cộng đoàn tin nhận sự hiện diện của Chúa, tương tự như khi thừa tác viên Thánh Thể nói: “Mình Thánh Chúa Kitô”.
- 1.5. Thừa tác viên Lời Chúa là **những mẫu gương bình an, đức hạnh, là tiếng nói và môi miệng của các Thánh, các Tiên tri, và là hiện thân của chính các Ngài loan báo Lời Chúa đến cho mọi tín hữu**. Thừa tác viên Lời Chúa luôn phải có cung cách và giọng nói thu hút đầy ý nghĩa làm khí cụ rao truyền **Lời Hằng Sống**.
- 1.6. Thừa tác viên Lời Chúa cần tham dự khóa huấn luyện và có chứng chỉ do Giáo phận chấp thuận cho phép để chính thức thi hành nhiệm vụ.

2. NHỮNG QUY ĐỊNH PHỤNG VỤ CHUNG THEO QUY CHẾ TỔNG QUÁT SÁCH LỄ RÔMA

2.1. Khi Sách Thánh được đọc trong Hội Thánh thì chính Thiên Chúa nói với dân Ngài và Đức Kitô, hiện diện trong lời của Người và loan báo Tin Mừng. Bởi đó, mọi người phải kính cẩn lắng nghe các bài đọc Lời Chúa, một yếu tố rất quan trọng trong Phụng vụ. Mặc dầu Lời Chúa trong các bài đọc Thánh Kinh hướng về mọi người, thuộc mọi thời đại, và họ có thể hiểu được, nhưng Lời Chúa sẽ được hiểu biết hơn và hữu hiệu hơn, nhờ việc trình bày sống động, tức là nhờ bài giảng, là thành phần của hành động Phụng vụ (QCTQ, số 29).

2.2. Đối với **những văn bản phải đọc rõ ràng và lớn tiếng**, cho dù là do Linh mục, Phó tế, thầy đọc sách, hay tất cả mọi người, thì phải **liệu sao cho giọng đọc phù hợp với từng loại bản văn**, tùy theo đó là bài đọc, lời nguyện, lời nhắn nhủ, lời tung hô, hay bài hát, đồng thời cũng phải phù hợp với hình thức cử hành và tính cách long trọng của buổi lễ. Ngoài ra, còn phải để ý đến tính chất của các ngôn ngữ khác nhau và bản sắc của mỗi dân tộc.

Vậy, trong các chữ đỏ và các quy tắc sau đây, khi dùng từ “nói” hay “đọc” phải hiểu cả về hát lẫn đọc, và phải tuân giữ các nguyên tắc nêu trên (QCTQ, số 38).

2.3. Phụng vụ Lời Chúa phải được cử hành thế nào để **giúp cho cộng đoàn suy niệm**, nên **phải tránh mọi hình thức vội vã khiến người ta khó hồi tâm**. Trong Phụng vụ Lời Chúa, nên có những lúc thình lạng ngắn, phù hợp với cộng đoàn đang hiện diện, nhờ đó, dưới tác động của Chúa Thánh Thần, Lời Chúa thấm nhập lòng người và chuẩn bị họ đáp lại bằng lời cầu nguyện. Tùy hoàn cảnh, **có thể giữ thình lạng sau bài đọc thứ nhất và thứ hai, cũng như sau bài giảng** (QCTQ, số 56).

2.4. Các Bài đọc Thánh Kinh:

2.4.1. Trong các bài đọc, bàn tiệc Lời Chúa được dọn ra cho các tín hữu và các kho tàng Thánh Kinh được mở ra cho họ. Bởi thế, nên **giữ thứ tự các bài đọc Thánh Kinh** để cho người ta thấy rõ sự thống nhất của cả hai giao ước và lịch sử cứu độ, cũng **không được phép thay thế các bài đọc và Thánh vịnh Đáp ca** vốn chứa đựng Lời Chúa, **bằng các bản văn khác ngoài Thánh Kinh** (QCTQ, số 57).

2.4.2. Trong Thánh Lễ có cộng giáo dân tham dự, **các bài đọc luôn phải đọc trên giảng đài** (QCTQ, số 58).

Theo truyền thống, việc đọc các bài đọc không phải là nhiệm vụ của vị chủ tọa, mà là của Thừa tác viên.

Thừa tác viên Lời Chúa đọc các bài đọc, còn Phó tế hoặc một Linh mục khác công bố Tin Mừng. Nhưng nếu không có Phó tế hay Linh mục nào khác, thì chính Linh mục chủ tế đọc bài Tin Mừng. Nếu không có Thừa tác viên Lời Chúa thích hợp nào, thì chính Linh mục chủ tế đọc cả các bài khác.

Sau mỗi bài đọc, người đọc xưng lời tung hô, và cộng đoàn hiện diện đáp lại để tôn vinh Lời Chúa mà họ đã đón nhận bằng đức tin và lòng biết ơn (QCTQ, số 59).

2.4.3. **Bài đọc Tin Mừng là đỉnh cao của Phụng vụ Lời Chúa.** Chính Phụng vụ dạy ta phải hết lòng tôn kính bài đọc này, vì Phụng vụ dành cho bài Tin Mừng sự tôn kính đặc biệt hơn các bài đọc khác: về phía Thừa tác viên được đề cử để đọc thì phải dọn mình nhờ lời chúc lành hay lời cầu nguyện; về phía các tín hữu, thì phải tung hô để nhìn nhận và tuyên xưng Đức Kitô đang hiện diện và nói với họ; họ đứng để nghe Tin Mừng; ngoài ra còn có những dấu chỉ tôn kính đặc biệt dành riêng cho Sách Tin Mừng.

2.5. Thánh Vịnh Đáp Ca (QCTQ, số 61)

- 2.5.1. Sau bài đọc thứ nhất là Thánh vịnh Đáp ca, bài ca này là **thành phần trọn vẹn của Phụng vụ Lời Chúa và rất quan trọng về mặt Phụng vụ và mục vụ**, vì giúp suy niệm Lời Chúa.
- 2.5.2. **Thánh vịnh Đáp ca phải thích hợp với mỗi bài đọc và thường phải lấy từ Sách Bài đọc.**
- 2.5.3. Nên hát Thánh vịnh Đáp ca, ít là câu đáp của cộng đoàn. Người xướng hoặc hát Thánh vịnh sẽ xướng hoặc hát Thánh vịnh tại giảng đài hay tại một nơi thích hợp, đang khi toàn thể cộng đoàn ngồi nghe và hơn thế, thông thường còn tham dự bằng những câu đáp, trừ khi Thánh vịnh được hát liên tục, nghĩa là không có câu đáp.

Nếu không thể hát Thánh vịnh, thì đọc cách nào cho phù hợp để giúp suy niệm Lời Chúa.

2.6. Lời Tung hô trước Tin Mừng

- 2.6.1. Sau bài đọc liên trước bài Tin Mừng, hát Alleluia hay bài nào khác do chữ đó quy định tùy mùa Phụng vụ. Lời tung hô như vậy tự nó là một nghi thức hoặc một hành vi độc lập, qua đó cộng đoàn tín hữu đón chào Chúa sắp nói với mình trong Tin Mừng và dùng lời hát tuyên xưng niềm tin của mình.

Ca đoàn hoặc ca viên xướng trước Alleluia, mọi người đứng hát, và nếu cần thì lặp lại. Còn câu tung hô thì ca đoàn hoặc ca viên hát.

- 2.6.1.1. **Alleluia được hát trong các mùa ngoài Mùa Chay**, câu tung hô lấy ở Sách Bài đọc, hoặc sách Các bài ca tiến cấp .

- 2.6.1.2. Mùa Chay, thay vì Alleluia thì hát câu tung hô trước bài Tin Mừng có trong Sách Bài đọc. Cũng có thể hát một Thánh vịnh khác hay ca tiếp liên mùa Chay (QCTQ, số 62).
- 2.6.2. Nếu trước Tin Mừng chỉ có một bài đọc, thì:
- 2.6.2.1. Trong mùa phải đọc Alleluia, có thể sử dụng Thánh vịnh có Alleluia, hoặc Thánh vịnh và Alleluia với câu tung hô.
- 2.6.2.2. Trong mùa không được đọc Alleluia, có thể sử dụng Thánh vịnh và câu xướng trước bài Tin Mừng, hoặc chỉ một mình Thánh vịnh thôi.
- 2.6.2.3. Alleluia hoặc lời tung hô trước bài Tin Mừng, nếu không hát thì có thể bỏ (QCTQ, số 63).
- 2.6.3. Ngoài Lễ Phục sinh và Hiện Xuống thì có thể bỏ Ca Tiếp liên. Nếu đọc, thì đọc trước Alleluia (QCTQ, số 64).

2.7. Bài giảng

- 2.7.1. Thông thường bài giảng hoặc do chính Linh mục chủ tế, hoặc một vị đồng tế được ngài ủy thác, đảm nhiệm. Đôi khi, cũng có thể tùy nghi trao cho một Phó tế, nhưng **không bao giờ trao cho một giáo dân**. Trong những trường hợp đặc biệt và có lý do chính đáng, Đức Giám mục hoặc một Linh mục khác, hiện diện nhưng không đồng tế, cũng có thể giảng.

Vào các ngày Chúa nhật và Lễ buộc, trong mọi Thánh Lễ có cộng đoàn tham dự, phải giảng và không được bỏ, trừ khi có lý do quan trọng; còn các ngày khác cũng nên giảng, nhất là các ngày trong tuần mùa Vọng, mùa Chay và mùa Phục sinh, và trong các Lễ khác cũng như các dịp có khá đông người tới nhà thờ.

Sau bài giảng, nên giữ tĩnh lặng một khoảng thời gian ngắn (QCTQ, số 66).

2.8. Lời nguyện Tín hữu

2.8.1. Trong Lời nguyện Tín hữu, một cách nào đó cộng đoàn đáp lại Lời Chúa mà họ vừa đón nhận trong đức tin và thực thi chức vụ Linh mục nhận được qua Bí tích Thánh tẩy mà dâng lên Thiên Chúa những lời nguyện cầu xin ơn cứu độ cho mọi người. Thường **nên đọc lời nguyện này trong các Thánh Lễ có giáo dân tham dự** (QCTQ, số 69).

2.8.2. Những ý nguyện thường theo thứ tự này là:

2.8.2.1. Cho các nhu cầu của Hội Thánh;

2.8.2.2. Cho các nhà cầm quyền và cho toàn thế giới được ơn cứu độ;

2.8.2.3. Cho các người đang gặp bất cứ khó khăn nào;

2.8.2.4. Cho cộng đoàn địa phương.

Nhưng trong một buổi cử hành đặc biệt nào đó, như là Thêm sức, Hôn phối, An táng, thì thứ tự các ý nguyện có thể ưu tiên cho trường hợp đó (QCTQ, số 70).

2.8.3. Chính Linh mục chủ tế sẽ điều khiển việc cầu nguyện tại ghế. Ngài nói vắn tắt mấy lời dẫn nhập mời gọi các tín hữu cầu nguyện và ngài đọc lời nguyện kết thúc. Những ý nguyện đưa ra phải giản dị, bằng những lời vắn tắt tự nhiên và thận trọng, diễn tả ý nguyện của toàn thể cộng đoàn.

Thường thì các ý nguyện được đọc từ giảng đài hoặc một nơi khác thích hợp, do Phó tế, hoặc do một ca viên, hoặc một tín hữu giáo dân.

Còn cộng đoàn thì đứng và biểu lộ lời nguyện của mình, hoặc bằng lời kêu cầu chung sau mỗi ý nguyện được xướng lên, hoặc bằng cách cầu nguyện trong thinh lặng (QCTQ, số 71).

3. NHỮNG BƯỚC CỤ THỂ TRONG THÁNH LỄ THEO QUY CHẾ TỔNG QUÁT SÁCH LỄ RÔMA

3.1. Nhập Lễ

3.1.1. Khi tiến ra bàn thờ, nếu không có thầy Phó tế, **Thừa tác viên Lời Chúa có thể mang sách Tin Mừng**, nâng cao lên một chút, và đi với các thừa tác viên khác (QCTQ, số 194).

3.1.2. Khi cộng đoàn đã tụ họp, Linh mục và các thừa tác viên mặc phẩm phục tiến tới bàn thờ theo thứ tự sau đây:

3.1.2.1. Người mang bình hương có bỏ hương sẵn, nếu có xông hương;

3.1.2.2. Các thừa tác viên cầm nến sáng, có thừa tác viên giúp lễ hoặc một thừa tác viên khác cầm thánh giá đi giữa họ;

3.1.2.3. Các thừa tác viên giúp lễ và các thừa tác viên khác;

3.1.2.4. Thừa tác viên đọc sách có thể mang sách Tin Mừng, chứ không phải sách Bài đọc, giơ cao lên một chút;

3.1.2.5. Linh mục sẽ cử hành Thánh Lễ.

Nếu có dùng hương thì trước khi đi rước, Linh mục bỏ hương vào bình và thỉnh lặng làm dấu thánh giá chúc lành cho hương (QCTQ, số 120).

3.1.3. Khi đến bàn thờ, **Thừa tác viên Lời Chúa cùng với các người khác cúi mình**. Nếu Thừa tác viên Lời Chúa mang sách Tin Mừng, thì bước lên đặt sách Tin Mừng trên bàn thờ. Rồi Thừa tác viên Lời Chúa cùng với các thừa tác viên khác về chỗ của mình trong cung thánh (QCTQ, số 195).

3.2. Phụng vụ Lời Chúa

3.2.1. Dứt Lời nguyện Nhập Lễ, mọi người ngồi. Linh mục có thể nói mấy lời rất vắn tắt, dẫn tín hữu vào Phụng vụ Lời Chúa. Thừa tác viên Lời Chúa tiến tới giảng đài đã có sách Bài đọc đặt sẵn từ trước Thánh Lễ, đọc bài thứ nhất, mọi người lắng nghe.

Đến cuối, Thừa tác viên Lời Chúa xướng lời tung hô: **Đó là Lời Chúa**, mọi người đáp lại: **Tạ ơn Chúa**. Bấy giờ, có thể tùy nghi giữ thỉnh lặng giây lát, để mọi người suy gẫm những lời đã nghe (QCTQ, số 128).

3.2.2. Đoạn người đọc Thánh vịnh hoặc chính Thừa tác viên Lời Chúa xướng các câu Thánh vịnh; cộng đoàn đáp theo thường lệ (QCTQ, số 129).

3.2.3. Sau đó, nếu có bài đọc thứ hai trước bài Tin Mừng, thì Thừa tác viên Lời Chúa cũng đọc tại giảng đài như trên, mọi người ngồi nghe và đến cuối thì đáp lời tung hô, như đã nói trên. Rồi có thể tùy nghi giữ thỉnh lặng giây lát (QCTQ, số 130).

3.2.4. Đoạn mọi người đứng lên và hát Alleluia hoặc một ca khúc nào khác, tùy theo đòi hỏi của mùa Phụng vụ (QCTQ, số 131).

3.2.5. Khi hát Alleluia, hoặc ca khúc nào khác, Linh mục bỏ hương và chúc lành cho hương, nếu có xông hương (QCTQ, số 132).

3.2.6. Linh mục lấy sách Tin Mừng, nếu sách đó đặt trên bàn thờ, cầm nâng cao sách lên một chút, tiến đến giảng đài, có các Thừa tác viên giáo dân đi trước. Họ có thể cầm bình hương và nến. Những người hiện diện quay về giảng đài, tỏ lòng tôn kính đặc biệt đối với Tin Mừng Đức Kitô (QCTQ, số 133).

- 3.2.7. Nếu không có Thừa tác viên Lời Chúa, thì chính Linh mục đứng tại giảng đài đọc các bài đọc và Thánh vịnh (QCTQ, số 135).
- 3.2.8. Linh mục đứng giảng tại ghế hoặc tại chính giảng đài hoặc tùy nghi tại nơi nào khác thích hợp. Giảng xong, có thể giữ thinh lặng một lát (QCTQ, số 136).
- 3.2.9. Linh mục đọc hoặc hát kinh Tin kính chung với cộng đoàn. Mọi người đứng (QCTQ, số 137).
- 3.2.10. Sau kinh Tin kính, Linh mục đứng tại chỗ, chấp tay, nói mấy lời vắn tắt, mời gọi tín hữu đọc Lời nguyện Tín hữu.

Sau đó, nếu không có Phó tế, thì một Thừa tác viên Lời Chúa, đứng tại giảng đài hay một chỗ thuận tiện khác, xướng những ý nguyện cho dân chúng, và dân chúng khẩn khoản đáp lại theo phần của mình. Sau hết, Linh mục dang tay kết thúc bằng một lời nguyện (QCTQ, số 138, 197).

3.3. Kết Lễ

- 3.3.1. Sau phép lành cuối Lễ, Thừa tác viên Lời Chúa cùng đi với đoàn rước theo thứ tự như đầu lễ (nếu có), nhưng **không cầm theo Sách Tin Mừng**.
- 3.3.2. Ngoài ra, **sách Bài đọc không bao giờ được dùng để rước như sách Tin Mừng**.

4. CÁCH PHÂN CHIA CÁC BÀI ĐỌC TRONG THÁNH LỄ

4.1. Cách sắp xếp các bài đọc trong thánh lễ

- 4.1.1. Các bài đọc Chúa Nhật, Lễ Trọng có những đặc điểm chung như sau: Mỗi Lễ đều có 3 bài đọc. Bài 1 trích từ Cựu Ước, Bài đọc II từ các Tông Đồ (các Thư, Công vụ Tông đồ hay Khải huyền theo thời gian khác nhau trong năm phụng vụ), và bài III là bài Tin Mừng.
- 4.1.2. Các bài đọc Chúa Nhật được phân chia theo chu kỳ 3 năm A, B, C.
- 4.1.3. Các bài đọc Lễ Trọng, Lễ Kính và lễ Nhớ, đặc biệt nếu có những bản văn riêng cho từng Lễ. Tuy nhiên, nếu thấy có bản văn nào thích hợp hơn trong phần Lễ chung. Các Lễ này, các bài đọc được soạn theo quy luật riêng phù hợp với nhu cầu mục vụ của Lễ cử hành.
- 4.1.4. Các ngày thường trong tuần Thường Niên được chia theo năm Chẵn, năm Lẻ (theo số chẵn – lẻ của niên lịch) các Bài đọc 1. Riêng bài Tin Mừng thì đọc theo trật tự: Mát-cô từ tuần 1 đến tuần 9; Mát-thêu từ tuần 10 đến tuần 21; Luca từ tuần 22 đến tuần 34.

Với ngày thường trong các mùa đặc biệt gồm mùa Chay, mùa Phục Sinh, mùa Vọng và mùa Giáng Sinh, thì việc lựa chọn và sắp xếp các bài đọc được lặp lại mỗi năm, nhằm giúp người giáo dân nhận thức sâu xa hơn về đức tin và lịch sử cứu độ.
- 4.1.5. Nếu người giáo dân siêng năng tham dự Thánh Lễ Chúa nhật suốt ba năm, họ sẽ nghe và đọc được phần lớn bộ Thánh Kinh. Nếu họ tham dự Thánh Lễ ngày thường trong tuần, họ cũng sẽ nghe và đọc được phần lớn bộ Thánh Kinh, trong một năm. Nhất là bốn quyển Tin Mừng, và sách Tông đồ Công vụ.

4.2. Cách tính các chu kỳ theo năm của các bài đọc

- 4.2.1. Cách tính các năm A, B, C như sau: lấy các số của năm niên lịch cộng lại và chia cho 3, nếu số dư là 1 thì là năm A, số dư là 2 thì là năm B và chia chẵn thì là năm C. Thí dụ: năm 2021 ($2+0+2+1=5$); lấy $5:3$ dư 2, như vậy năm 2021 là năm B; năm 2022 cộng lại là 6; lấy $6:3$ ra số chẵn, vậy năm 2022 là năm C.
- 4.2.2. Ngày thường trong tuần Thường Niên các bài đọc 1 được tính theo năm lẻ năm chẵn. Thí dụ: năm 2021 có số đuôi 21 là số lẻ nên 2021 là năm lẻ.

5. MỘT SỐ QUY ĐỊNH TÙY NGHỊ

- 5.1.1. Thừa tác viên Lời Chúa chỉ rời vị trí để tiến lên giảng đài khi chủ sự Thánh Lễ kết thúc Lời nguyện Nhập lễ, hay ít ra khi chủ tế đọc câu kết lời nguyện: **Chúng con cầu xin...**
- 5.1.2. Thừa tác viên Lời Chúa đến giảng đài, nhìn xem trang sách bài đọc có đúng chưa, xem micro đã đúng vị trí với miệng chưa, và ngược nhìn cộng đoàn đã ngồi và ổn định chưa.
- 5.1.3. Tiếp đến, người đọc sách bắt đầu với câu: **Bài trích sách...**, đọc khoan thai chậm rãi với cung giọng đọc phù hợp với địa phương. Kết thúc bài đọc, ngưng lại một khoảnh khắc rồi đọc: **Đó là Lời Chúa.**
- 5.1.4. Không đọc các chữ: Bài đọc 1 hay Bài đọc 2 và **câu trích** ở đầu bài đọc. Đây là các chữ được dự trù, để khi chuẩn bị, người đọc phân biệt bài đọc này với bài đọc khác, cũng như nội dung bài đọc cần nhấn mạnh được gợi ý từ câu in nghiêng.